

Nazvao sam vas svojim prijateljima (V): Pogledaj kako su oni dobri prijatelji

Novi članak u seriji o prijateljstvu. „Prijateljstvo je jedan od „božanskih putova na zemlji“ kojeg je Bog otvorio postavši čovjekom, prijateljem svojih prijatelja.“

21.01.2021.

Krajem drugog stoljeća kršćani koji su živjeli u Rimskom carstvu bili su žestoko progonjeni. Pravnik po

imenu Tertulijan, koji je nedugo prije prihvatio kršćanstvo, želio je jamčiti za svoju braću i sestre u vjeri, o kojima je sada znao mnogo više. To čini putem rasprave kojom je upravitelje rimskih provincija obavijestio o istinskom životu onih koji su nepravедno optuženi. I sam se divio kršćanima i bez da je bio jedan od njih, posebno mučenicima. Ali sada, ponavljajući mišljenje mnogih građana, Tertulijan sažima ono što ljudi govore o tim malim kršćanskim zajednicama: "Pogledajte kako se vole!" [1]

Imamo mnogo svjedočanstava o prijateljstvu između prvih kršćana. Početkom istog stoljeća biskup, sveti Ignacije Antiohijski, koji je doveden u Rim na mučeništvo, napisao je pismo mladom biskupu Polikarpu. Između ostalih savjeta, on potiče Polikarpa da se s „krotkošću“ odnosi prema onima koji su daleko od Crkve, jer ne bi imalo nikakve zasluge voljeti samo

„dobre učenike“. [2] Doista, znamo da se Krist čini prisutnim u povijest kroz svoju Crkvu, kroz svoje sakramente i Sveto pismo, ali i kroz dobročinstvo kojim se mi kršćani odnosimo prema onima oko sebe. Prijateljstvo je jedan od „božanskih putova na zemlji“ [3] kojeg je Bog otvorio postavši čovjekom, prijateljem svojih prijatelja. Ovdje na poseban način osjećamo tajanstvenu suradnju između Božje inicijative i naše korespondencije.

Stoga, da bi Krist kroz naše odnose dosegaio druge, trebamo rasti u vrlini i u umijeću prijateljstva; trebamo razviti svoju sposobnost da volimo druge i da volimo s drugima, željni dijeliti svoj život s drugima. Želimo oblikovati svoj karakter - ili ga reformirati - kako bismo mogli istinski voljeti druge i razvijati snažne veze s njima. Želimo čak i svojim gestama, načinom govora i rada pomoći drugima da nam se

približe. I to uvijek sa sviješću o vlastitom načinu postojanja i svojim osobnim ograničenjima, jer postoji beskrajno mnogo načina da budemo dobri prijatelji.

Jedno uz drugo

Kao što je primijetio C. S. Lewis: „Ljubavnici su obično okrenuti licem u lice, uronjeni jedna u drugoga; prijatelji, rame uz rame, obuzeti nekim zajedničkim interesom.“ [4] Prijatelji ne samo da vole svoje prijatelje; oni vole s njima. Prijatelji se gorljivo zanimaju za aktivnosti, projekte i ideale svojih prijatelja. Prijateljstvo često izvire jednostavno iz sudjelovanja u naporu da se postigne istinsko opće dobro, a time i prijatelji rastu u vrlinama potrebnim za njegovo postizanje.

Stoga, koliko pomaže biti oduševljen dobrim ciljevima i imati plemenite ambicije. To može biti profesionalni ili akademski poduhvat; kulturna,

obrazovna ili umjetnička inicijativa poput čitanja knjiga ili slušanja glazbe u grupi ili promicanje aktivnosti za širu javnost. To bi također mogao biti projekt socijalne ili građanske službe, ili formativna inicijativa, poput omladinskog ili obiteljskog kluba, ili aktivnost usmjerena na širenje kršćanske poruke. Prijateljstvo se također jača dijeljenjem kućanskih poslova poput ukrašavanja i kuhanja, samostalnih projekata, vrtlarenja ili bavljenja sportom, izletima, igrama i drugim hobijima. Sve ove aktivnosti prilika su za uživanje u društvu druge osobe, gdje međusobno povjerenje i otvorenost prema drugim dimenzijama vlastitog života malo po malo rastu.

Suprotno tome, svatko tko na život gleda na isključivo funkcionalan način, promatrajući sve sa čisto praktičnog gledišta, uvidjet će da im je sposobnost sprijateljivanja uvelike

umanjena. Najviše što će moći je imati suradnike u određenim korisnim zadacima ili suučesnike s kojima će provesti vrijeme. Tada se prijateljstvo "instrumentalizira", jer se stavlja u službu projekta usredotočenog na sebe.

„Ovako bi to trebalo biti“

Ali prijateljstvo nije samo zajedničko bavljenje stvarima. To mora biti „osobno prijateljstvo, požrtvovno i iskreno: jedan na jedan, od srca srcu.“ [5] Iako među prijateljima riječi nisu uvijek potrebne, prijatelji često vode dobre razgovore. A umjetnost je naučiti kako dobro razgovarati s jednim ili više ljudi. Oni koji žele rasti u prijateljstvu moraju izbjegavati užurbani aktivizam i tražiti prikladno vrijeme za zajedničko druženje, ne gledajući na sat ili mobitel. Ovoj osobnoj razmjeni mogu uvelike pomoći odgovarajuće mjesto i okruženje. Sveti Josemaría

pridavao je veliku važnost materijalnoj instalaciji centara Djela, kako bi njihov dobar ukus i obiteljsko ozračje poticali atmosferu koja olakšava prijateljstvo.

Pozivanje nekoga da se pridruži grupi prijatelja kako bi podijelili nadahnuto iskustvo ili svoja razmišljanja o zanimljivoj temi, često pomaže poboljšati razinu razgovora. Čitanje zajedničkih knjiga također može biti korisno, jer uključuje sudjelovanje u velikoj raspravi s autorima prošlosti i sadašnjosti, gdje se mogu okupiti mnogi novi putnici. Ne manje važna - a odražava duboku ljudsku istinu - jest činjenica da prijateljstvo ljude često okuplja oko stola, kako bi zajedno uživali u dobroj hrani i piću koje podižu nečiji duh. Često u tim dugim razgovorima doživljavamo iščekivanje neba: „odjednom nam se čini jasnim: da, ovo je ono što istinski „život“ jest - takav bi trebao biti.“ [6]

Ali istinsko prijateljstvo nije zadovoljno samo razmjenom između onih koji čine grupu prijatelja. Također se traže trenuci samoće, određene intimnosti, gdje se može govoriti "od srca srcu". Dobri prijatelji razumiju tu potrebu i traže joj prostor bez zavisti i ljubomore. Stoga je pogodan kontekst stvoren za „diskretne indiskrecije“, [7] za međusobne savjete i za povjerljiv govor. Bog se također koristi tim trenucima kako bi se približio dušama i „otvorio neočekivane horizonte“ [8] zbog njihove revnosti, uključujući sudjelovanje u božanskoj misiji u svijetu.

Prijateljstvo u užurbanom svijetu

Također je dobro uzeti u obzir, s realizmom, neke značajke naše suvremene kulture koje mogu predstavljati izazov za prijateljstvo. Prije svega, moramo shvatiti da ove prepreke nisu nepremostive, jer se

uvijek možemo pouzdati u snagu Božje milosti. A tamo gdje je prijateljstvo rjeđe i slabije, ono je još potrebnije i intenzivnije ga traže srca muškaraca i žena. Parafrazirajući svetog Ivana od Križa, mogli bismo reći: „Tamo gdje nema prijateljstva, stavite prijateljstvo i naći ćete prijateljstvo.“

Na primjer, pretjerano natjecateljski ton nekih profesionalnih okruženja može dovesti do nepovjerljivog i samoživog mentaliteta, čak i ako je odjeven u vanjske dobre manire. Može se činiti kao da će rad na bilo koji drugi način rezultirati time da nas drugi iskoriste. Svakako, ne možemo biti naivni, ali takvo okruženje treba pročistiti iznutra, pokazujući ljudima mogućnost drugačijeg pristupa životu. Ne treba pritiskati, vikati, varati ili iskorištavati druge da bi se postigli ciljevi na poslu. Kršćanin uvijek ima na umu da je posao služenje. Stoga

on ili ona teži biti šef, kolega, klijent ili učitelj s kojim ljudi mogu postati dobar prijatelj, a da pritom poštuju etičke norme svake profesije.

Također možemo pomoći u njegovanju okoline pogodne za prijateljstvo ne šireći atmosferu pretjeranog stresa, aktivizma ili rasipanja. U našem današnjem užurbanom svijetu ponekad je teško postići spokoj potreban za stjecanje novih prijatelja; također, čak i dok se odmarate, svakodnevna gužva često može dovesti do staza "razdvajanja". Ali ovo je prilika, s poniznošću i sviješću o vlastitoj krhkosti, pružiti drugima privlačan primjer osobe koja "čita život Isusa Krista" [9]: osobe koja ne žuri uokolo, koja se smiješi, koja uživa u sadašnjem trenutku, koja ima kontemplativni pogled, koja počiva na jednostavnim stvarima, koja ima kreativnosti za stvaranje alternativnih planova, itd. [10]

Vjerovati u ono što nas povezuje

Kao što je preporučio sveti Josemaría, održavanje „pozitivnog i otvorenog stava prema trenutnim promjenama u društvu i načinu života“ [11] olakšava prijateljstvo s mnogim ljudima, čak i kad postoji generacijski jaz. Potrebna nam je duboka ljubav prema slobodi drugih, odbacivanje tvrdog stava u onome što se može gledati na više načina. “Određeni načini izražavanja,” kaže nam Prelat Opusa Dei, “mogu poremetiti ili ometati stvaranje prijateljskog okruženja. Primjerice, pretjerano naglašeno izražavanje vlastitog mišljenja ili ostavljanje dojma da mislimo da su naša vlastita stajališta konačna ili neaktivno zanimanje za ono što drugi govore, načini su djelovanja koji zatvaraju osobu u sebe.” [12]

Na mnogim se mjestima proširila vizija života koja je štetna za

osnovna načela moralnog zakona. To bi ponekad moglo dovesti čak i do toga da osoba porekne mogućnost dobroćudne ljubavi: želeći dobro druge osobe za sebe. Možda ova osoba u ljudskim odnosima pronalazi samo proračun korisnosti ili površne osjećaje sućuti. To, naravno, može postati izvor nerazumijevanja, pa čak i sukoba.

U ovoj je situaciji važno ne miješati dijalog u prijateljstvu s filozofskom, pravnom ili političkom raspravom. Dijalog između prijatelja ne svodi se na pokušaj uvjeravanja druge osobe u naše vlastite ideje, čak i kad su te ideje istinite prema klasičnoj filozofiji ili Crkvenom učiteljstvu. To ne znači "ne nazivati stvari njihovim imenom" ili gubiti sposobnost razlikovanja dobra od zla. Ono što to znači je da naši argumenti imaju vrijednost unutar dijaloga samo kada s drugom osobom dijelimo neki zajednički princip ili autoritet. [13]

Iako prijateljstvo može dovesti i do osobnog obraćanja, obično je bolje tražiti točke suglasnosti, a ne naglašavati ono što nas dijeli od prijatelja; trebamo ponuditi vlastito iskustvo, bez razrađenih intelektualnih argumenata, svom snagom nekoga tko s drugom osobom dijeli vlastite brige, tuge i radosti. I uvijek je važno slušati jer se prijateljstvo, kao što je rekao sveti Josemaría, više nego davanje sastoji u razumijevanju. [14]

Moglo bi biti korisno imati na umu da je većina ljudi većinu vremena motivirana najdubljom željom ljudskog srca: voljeti i biti voljen. Ta se snažna želja za jedinstvom i ispunjenim i smislenim životom, iako dugo može biti otupljena iz mnogo različitih razloga, uvijek ponovno očituje. Dobar prijatelj - iako ne pronalazi uvijek odgovor kojemu se nadao - zna čekati. Moramo strpljivo čekati dok nam prijatelji, možda zbog

krize u vlastitom životu, ne otvore srce za svjetlost koju su osjetili u našoj naklonosti.

Slika Božje strpljivosti

Sveti Pavao u svom čuvenom hvalospjevu ljubavi u pismu Korinćanima ustraje na tome da je „ljubav strpljiva“ (1 Kor 13,4). Kao što nas podsjeća Prelat Opusa Dei, „rađanje prijateljstva dolazi kao neočekivani dar, a iz tog razloga zahtijeva strpljenje. Ponekad određena loša iskustva ili predrasude mogu značiti da treba vremena da se osobni odnos koji imamo s nekim tko nam je blizu pretvori u prijateljstvo.“
[15]

Sveti Josemaría uvijek nas je poticao da idemo "Božjim tempom". U njegovu životu vidimo neporecivu apostolsku odvažnost, hrabrost - također ljudsku - s kojom je izlazio u susret ljudima, čak i kad su bili daleko, ponekad stavljajući vlastiti

život u opasnost. Primjerice, njegov razgovor s Pascualom Galbeom, sucem koji mu je bio dobar prijatelj, a kojeg je poznavao iz sveučilišnih dana. Usred žestokog vjerskog progona, kao svećenik riskirao je mnoge opasnosti odlazeći k njemu u Barcelonu s jedinom namjerom da provede vrijeme sa svojim prijateljem. U prethodnom razgovoru, dok je šetao ulicama Madrida, Galbe ga je pitao: "Što želiš od mene, Josemaría?" Osnivač Opusa Dei odgovorio je: „Volim te. Ne trebam ništa. Samo želim da budeš dobar i pravedan čovjek." I to mu je ponovio u Barceloni kad mu je išao u posjet u ona teška vremena u Španjolskoj, istovremeno ga vodeći prema istini. [16]

Osnivač Opusa Dei vidio je strpljivost kao vrlinu „koja nas pokreće na razumijevanje prema drugima, jer smo uvjereni da se duše, poput dobrog vina, s vremenom

poboljšavaju.“ [17] Trebali bismo pokušati imati isto strpljenje s drugima koje Bog ima s nama. Kao što je Benedikt XVI. rekao: „Svijet se iskupljuje Božjom strpljivošću. Uništava ga čovjekova nestrpljivost.“ [18] Biti strpljiv ne znači da ponekad ne patimo zbog nedostatka odgovora drugih na našu naklonost ili kada vidimo kako prijatelji zauzimaju put koji ugrožava njihovu želju za srećom. Ali trebamo patiti s Isusovim srcem, poistovjećujući se sve potpunije s Kristovim osjećajima, i nikada se ne prepustiti tuzi ili beznađu.

Iskustvo prijateljevog oprosta razlog je za nadu u najmračnijim trenucima života. Sigurnost da nas prijatelj čeka, unatoč našim greškama, za nas je živa slika Boga: prvog Prijatelja koji čeka da se vratimo u njegovo okrilje i koji nam uvijek oprašta.

Ricardo Calleja

[1] Tertullian, The Apology, XXXIX.

[2] usp. Sveti Ignacije Antiohijski,
Pismo Polikarpu , II.

[3] Sveti Josemaría, Prijatelji Božji,
no. 314.

[4] C.S. Lewis, The Four Loves.

[5] Sveti Josemaría, Brazda, no. 191.

[6] Benedikt XVI, Spe Salvi, no. 11.

[7] Sveti Josemaría, Put, no. 973.

[8] Ibid.

[9] Sveti Josemaría, Put, no. 2.

[10] Usp. Franjo, Laudato si', nos.
222-223.

[11] Sveti Josemaría, Brazda, no. 428.

[12] Monsignor Fernando Ocáriz,
Pismo, 1. studeni 2019, no. 9.

[13] Sveti Toma Akvinski, Quodlibet IV, q. 9, a. 3.

[14] Usp. Sveti Josemaría, Put, no. 463; ovdje govori u kontekstu življenja ljubavi prema bližnjemu.

[15] Monsignor Fernando Ocáriz, Pismo, 1. studeni 2019, no. 20.

[16] Usp. Jordi Miralbell, Días de espera en guerra, Palabra, Madrid, 2017, 75; 97

[17] Sveti Josemaría, Prijatelji Božji, no. 78.

[18] Benedikt XVI, Homilija, 24. travnja 2005, Misa na početku njegova pontifikata.

sam-vas-svojim-prijateljima-v-pogledaj-
kako-su-oni-dobri-prijatelji/ (8.08.2025.)